

Brief ... aan den Heer *, aangaande de spier des baarmoeders / door den vermaarden Heer Frederik Ruysch ontdekt. Uyt het Laytn vertaalt.**

Contributors

Hecquet, Philippe, 1661-1737.
Ruysch, Frederik, 1638-1731.

Publication/Creation

Amsterdam : Jansson-Waesberge, 1727.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/pf5nmyfz>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

J

X

P

18

J. x. p

18

364(41)

28086/P

B R I E F

Van de Heer

HECQUET,

Med. Doctor te Parys,

Geschreven

Aan den Heer * * *,

Aangaande

De SPIER des BAARMOEDERS,

Door den Vermaarden Heer

FREDERIK RUYSCH

Ontdekt.

Uyt het Latyn vertaalt.

Te AMSTELDAM,

By de JANSOONS van WAASBERGE,

1727.

B R I E F

V A N D E H E E R

HECQUET,

Med: Doct. van Parys.

Aan den H E E R ***

ZEER BEROEMDE HEER,

HEt vermaardt gerucht van den doorluchtigsten Heer *Ruysch*, 't welk wel wydt door de geleerde Waerelt vliegt, is ook gekomen tot Uwe Landtpalen: Maar welk gerucht in deze jongste tyden vernieuwt is, door een zeer nutte uytgevonde zaak van de Baarmoeders [*Musculus Uterinus*] Spier, te weten van die, den welke zy, om dat *Ruysch*, de Prince der ontleederen, deszelfs

zelfs zitplaats in den bodem des Baarmoeder ontdekt en geopenbaart heeft, den [*Musculus Ruyfchianus*] Ruyfchiaanzen Spier genaamt hebben: want dezelve is voorwaar de vrugt en bewys van zyn wonderbare fcharpzinnigheydt, een byzondere vondt, en eyge eer. Maar de toekomende en reedts aangebragte nuttigheydt, van deze vinding, *zeer vermaarde Hr*: zal u doen Watertanden, U zegge ik, die voorziet, hoe veel lichts men na deze daar door in de geneeskonst verkrygen zal, om niet wynige [*ætiologiæ*] oorzaaks onderzoekingen omtrent de moeyelykheden en zwarigheden van't kramen [*partus.*] op te lossen.

Men heeft lang gedwaalt in het bepalen van het oude, en nog niet opgeloste, en echter zeer gewigtige verschil, aangaande het vast zitten van de [*Placenta uterina*] moerkoek, na dat het kindt gebo-

boren is ; namentlyk , of de Vroedtvrouw de moerkoek niet moet verlossen door het fchyden met de vingeren , en met geweld af te rukken , op dat dezelve door zyn verblyf niet bederve en een dodelyke vlek aan de Baarmoeder toebrengende. Ider een is bekend , hoe veel gevaars door deze roekeloosheydt van het vroedtwyf, de kraamvrouw dan boven 't hoofdt zou hangen , nademaal zy aldus gevaar loopt de Baarmoeder ellendiglyk te verfcheuren ; Ja dit zelfde [*Operatio*] handtwerk , waer van men van een onbedrevene , of , zo gy liever wilt , eerftbeginnende vroedtvrouw , zo veel te vrezen heeft zal ook ten eenemaal niet zonder zwaarigheydt of gevaar zyn , fchoon 't zelve van een kundige en ervaren handt is volbragt. Daarom wyft de zeer gelukkige vinder *Ruyfch* ons een andere , dog in der daadt een genezende handt aan , nament-

lyk Mechanifche vingeren in de [*Fibræ*] vezelen of Spierdraden van de Moerspier, dewelke de hegtingen van de koek met den bodem van de Baarmoeder behendig losmakende, dog niets brekende, des zelfs, fcheyding bevorderen en te weegbrengen. Derhalven moet gy u hier verwonderen, *zeer vermaarde Heer*, over de vrugtbaarheidt van de vinding van *Ruyfch*, namentlyk zo wel met de eygenfchap van de genezende natuur overeenkomende: Want gelykerwys 'er over het geheele lichaam of des zelfs [*œconomia animalis*] dierlyke beftiering, een inwonende geneesmeester geftelt wort, of een inwendige tegenwoordige en gefchapen geneeskonft, even zo vertoont *Ruyfch* een genees of Kraamkonft binnen de Baarmoeder, namentlyk de [*Mechanismus*] tuygwerking van de Moerspier, die de moerkoek, aan den bodem van de Baarmoeder

in-

ingeënt zynde, afhaalt, en afwerpt.

Maar om dat de vereniging van de Baarmoeder is een soort van 't zamenbinding of inenting, waar door de uytſchietende [*Villi*] haayrties, of uytſpruytende wortelen der pypies, met de blinde mondtjes der vaten van de Baarmoeder verenigende, zich met malkanderen (op de wys van [*cotyledones*] pannekens of buskens) 't zamenvoegen en aan een groeyen, behoort dit werk een maniervan losmaking te zyn, die het beyde affſcheydt, en de hegtingen en banden van weerskanten ontbindt. Dit is die werking, dewelke op 't baren volgende, uytwerkt, dat de koek aanſtondts na de geboorte van 't kindt volgt. Want aldus zal deszelfs verloffing gelukkig voortgaan, Indien een kundige Vroedtvrouw, niet al te lang vertoeft hebbende met het bezorgen van 't verſch gebore kindt, aan-

ſtondts voorzigtiglyk met de handt
 trekkende , de moerkoek zagties
 los maakt : Zo dat ze ten eer-
 ſte , na dat het kindt geboren is ,
 de handt in de nog openſtaande
 en tot aan den bodem wydt uyt-
 geſpanne Baarmoeder ſteekt , en
 daar mede de Moerkoek aangrypt :
 want op die tydt zalze volgens de
 lyding of weg van de [*Funiculus*
umbilicalis] navelſtreng voelen ,
 dat de Moerkoek gemakkelyk los
 raakt , en ze zal bevinden , dat dezel-
 ve zonder moeyte aſſcheyd , door de
 Mechanifche trekking van de
 Moerſpier , welke die zaak be-
 vordert , en uytvoert ; ten ware
 bygeval ('t welk nog een aanmer-
 king van onzen *Ruyſch* is) zekere
 verborgene [*Spasmodica Diathe-*
ſis] ſtuyptrekkende geſteltenis
 zulks belette. Echter zo de
 Moerkoek na deze zorgvuldige
 behandeling niet luyſtert , maar ,
 hartnekkiger tegenſtandt bieden-
 de,

de, wygert afgehaalt te worden, als zeer vast aan den bodem des Baarmoeders zittende, zal men zich grotelyks moete wagten, dezelve met kragt en geweld af te halen; en nademaal men deze misdaadt niet zelden tot schade van de kraamvrouw gewoon is te begaan, leert de vinding van den *Kuys-schenspier* zo een verderflyk quaadt voor te komen. Derhalven raadt de vinder van de gemelde Spier, dat men het geheele werk van de toekomstende verlossing onbeschroomt aan de [*Potentia*] magt of [*vis Systaltica*] trekkende kragt van deze Spier, of aan de werking van de natuur zeker en vylig overlate, belovende, dat 'er nergens eenige zwaarigheydt van deze nablyving van de koek komen zal; hy brengt een voorbeeld van de koeyen by, zeggende, *in de verhandeling van de Moerspier, men hoort niet van de huyslieden en andere Menschen,*

fchen, die door het welwezen van het Rundtvee haar bestaan hebben, datze ooyt bekommert zyn, dat het nablyven van de nageboorte van 't Kalfoorzaak zal worden van de Koe haar doodt, niet tegenstaande haar nageboorte niet met eene, maar wel met 40, 50, ja 60 Moerkoeken bezet is, waar van sommige wel meer dan half zo groot, en eenige in 't geheel zo groot, als van een Mensch, bevonde worden.

Derhalven is de ontdekking van den Ruyffchenfpier niet onder het getal van die vindingen in de ontleedtkunde, dewelke met het [*theoria*] bespiegelende deel der geneeskonst te vermeerderen, de werken van den konstenaar minder verryken, of daar niets aan helpen; maar zich schikkende na de zuyverder wetten van het [*Medicina curatrix seu Praxis.*] gene-

hezende deel der geneeskunst, o-
 penbaart deze vinding, dat de
 gehele agterblyving van de koek
 in de Baarmoeder is een werkvan
 [*digestio*] meuking of vertering,
 ik zou byna gezegt hebbe [*coctio*]
 koking. Zekerlyk hoe de nage-
 boorte minder leydt afgetrokken
 te worden, zo veel te liever be-
 geert ze door 't wagten genezen
 te worden. De tuygwerking van
 de Baarmoeder onder het zwanger
 gaan zich uytzettende, en van de
 Moer of Ruyffchenfpier onder de
 baring zich 't zamentrekkende,
 ontdekt de eygenschap of reden van
 dit geneesmiddel. Men ziet, dat
 in den eersten aanvang de korte
 vezelen des Baarmoeders zich al-
 lengskens uytstreckende, in 't ver-
 volg zo onmatig verlengt worden,
 datze de wydte van de Baarmoe-
 der, die in de vrysters naauwlyks
 iets of wat is, in zwangere vrou-
 wen voeten wydt maken. On-
 der-

dertuffchen hoe veel wydte de top of bodem van de Baarmoeder verkrygt, zo veel verlengen zich de vezelen van den Moer of Ruysfchenfpier; (waar van naauwlyks eenige gezienwierden) en terwyl deze zich uytzetten, is de Koek tegen den bodem van de Baarmoeder aangedronge zynde, met haar geheele grootheydt en oppervlakte aldaar aangehegt. Waar toe dog al deze toefstel van magten of fterktens? Dewyl gy hier twee ge-
 paarde magten hebt om te arbeyden, van des Baarmoeders vezelen namentlyk, en van den Ruysfchenfpier, van weerskanten daarom gespannen, op dat de natuur door de kragt van een dubbelde of eens zo groote [*elater*] uytzetting uytftote, die hem tot een laft en ryp geworden zyn, verfta het kindt, en deszelfs aanhangzels de nageboorte: want de natuur kanze beyde in eene flag of aanval uyt-
 dry-

dryven , zo ze beyde op gelyke wyze aan de voortdryvende kragt zich gehoorzaam betonen. Maar indien het kindt uytgedreve zynde , de Moerkoek aan den bodem van de Baarmoeder omeenige oorzaak vastzittende , nablyft , dan wordt de gehele magt van de baarmoeder , inde uyt-dryving van 't kindt besteedt zynde , tot des koeks uyt-dryving (vermits die al voor by gegaan is) onnut en vrugteloos. Deze is de voornaamste kragt , en is zo veel te groter , hoe meer afstaande dat [*punctum*] stip was , waar van daan de vezelen met zich uyt te strekken afgeweken zyn. Deze dan zyn aanval geeyndigt hebbende laat de andere , dewelke van de spierdraden van den Ruyschen spier is , alleen , dewelke nogtans zo veel klynder is , hoe de stippen der wydtens [*distantie*] , die de vezelen met zich uyt te strek-

ftrekken doorgelopen hebben, dig-
 ter by zyn. Derhalven zoude die
 uytdryving van de nageboorte te-
 gelyk met het kindt en in korten
 tydt gefchiedt zyn geweest, als
 de werking van de vezelen des
 baarmoeders volhardede, maar die
 geëyndigt zynde, gefchiedt deze
 uytdryving langzaam, derhalven
 hoe raffer en fpoediger de uytgang
 van de nageboorte geweest zou
 zyn, wanneer 'er de magt van de
 baarmoeder die groter is, 't zame-
 gepaart ging, hoe trager en lang-
 zamer die wezen zal, wanneer de-
 zelve aan de ene magt van de moer-
 fpier, dewelke klynder is, over-
 gelaten is. Dan bevelen ze in der
 daadt de fcheyding van de nage-
 boorte met de handt te verhaaften.
 maar *Ruyfch*, der kraamkundigen
 Leermeeſter, waarfchouwthaaroven
 't gevaar van dat driftigen onbe-
 zonne ftout beſtaan, lerende, dat
 de uytdryving van de nageboorte
 be-

bestaat in de moerspier, dewelke ondertusschen zo veel te zekerder en geruster geschieden zal, als dezelve door de roekeloze handt of voorbarigheydt van de vroedvrouw niet verstoort zal zyn; ja? Indien de vroedvrouw deze misdaadt heeft durven ondernemen, zal 't de kraamvrouw, door duyzenderhande gebreken en smerten gepynigt zynde, boeten, dewelke gevolgen en uytwerkzelen van een dodelyke [*erethismus*] prikkeling en [*inflammatio*] ontsteking zullen zyn. Want om dat de vereniging van den moerkoek met de baarmoeder is een soort van enting, gemaakt van hare wortelen in den bodem des baarmoeders geplant, behoort de schyding van de moerkoek een werk van ontbinding, maar geen afscheuring te zyn, welke dan, wanneer ze eens de werking van de vezelen des baarmoeders te loor zal hebben gestelt,

ftelt, door de tydt afgefcheyde zal moete worden. Dit is de wetenfchap van wagten, 't welk onze *Ruysch* zo wyffelyk na de zin van de konft en natuur aanbeveelt, daar tegelyk by voegende dat men de kraamvrouw ten eerfte te bedt leggen, en met verzagtende ftovingen en zalven ondertuffchen onderhouden moet.

De vinding van *Ruysch* omtrent de moerspier moet waarlyk, *zeer vermaarde Heer*, geroemt en geprezen worden, om dat dezelve wetten en regels, die van de [*methodus medendi*] manier van genezen genomen zyn, aan de [*ars obstetricaria*] kraamkunde verfchaft; zo een oprechte gemeenfchap of van de [*medicina*] geneeskonft is 'er met de [*chirurgia*] heelkonft! of zodanig heerscht de geneeskonft over de heelkonft! zo veel vermag een geneesheer, die de ziel en 't oog van de heelkonft

konst is, op de heilkundige [*operationes*] handtwerken, en dien hy bestiert ! derhalven ontdekt nog de nieuwe vinding van Ruysch, dat de [*Doctrina solidorum*] leer der vaste delen ook strekt tot de baring en de gebreken van de baring : want deze openbaart ons de zeer scherpzinnige *Ruysch* in de Spierdraden van de Moerspier, lerende hoe veel goedts men in de kraamkunde te verwagten heeft van de kragt der vaste delen, of werking der spierdraden. Maar daar en boven is de Geneeskunst nog zeer grote dankbaarheydt aan *Ruysch* verschuldigt, van wien (namentlyk van de moerspier) ze leert, dat de hoop en 't geluk van een betere geneeskunst bestaat in de [*tonus*] spanning der vezelen. Wederom leert hy niet duyfter, hoe een groot deel het bloedt dikwyls heeft in de gebreken van de Baarmoeder en van 't baren welkers redenen en oorzaaks leringen, nademaalze het voornaamste van de gesteltenis der spierdraden af hangen, te kenne geven, dat men dan haar genezing aan 't

bloedt verschuldigt is , dewyl 'er vele moeyelykheden en grote zwarigheden van de baring engebreken van de baarmoeder uit het bloed voortkomen. Immers wort de gehele baarmoeder zelfs bevonde een enkele 't zamenstel van spierdraden te zyn , waar by, zo gy ('tgeenwy alleen aan *Ruysch* verschuldigt zyn) den moerspier voegt , begrypt men , dat het gehele werk van 't zwanger gaan en kramen afhangt van de spieragtige gesteltenis; en by gevolg van 't bloedt en deszelfs [*circulatio*] omloop , zo zeker , als 't zeker is , dat de bewegingen der spieren van de beweging van 't bloedt bevordert of volbragt worden , en dat hier om niet zelden uyt [*congestiones*] opstapelingen , en [*Stasis*] stilstandt van 't bloedt , ziekten der spieragtige delen ontstaan. 't is een bekende zaak, dat 'er geen wynige [*paralyses*] lammigheden (namentlyk van de belette terugkomst van 't bloedt na 't hart) van een opgehoopt en stilstandt bloedt voortkomen , welke de [*phlebotomia*] ader-

la-

lating als een tovery geneest. Maar om wederom tot de zaken van de baarmoeder te keren; wien der geneesheren heeft het gebruik, niet vermaant, dat de natuurlyke stondevloedt door een aderlating op den arm gedaan, herstelt is geweest? en 't geen nog nader tot de tegenwoordige zaak of voorstelling behoort, het is by vroedvrouwen in een gemeen gebruik, in den eersten aanvang zelfs van de baring, de barende vrouwen het bloet uyt den arm te late tappen, voornamentlyk in die genen, dewelke van nature bloedtryk zyn, te meer zoze buyten den tydt van 't zwanger gaan, gewoon zyn overvloedig de stonden te hebben. Dewylze door haar gebruik geleert hebben, dat door zodanige voorzienigheyd, de baring endes zelfs aanhangzels of gevolgen gelukkiger haar voortgang krygen.

Zal men na dezen niet moeten denken, dat de aderlating van een zeer grote nootzakelykheyd en een krachtig hulpmiddel moet wezen in de ge-

breken van de agterblyvende moerkoek, welkers fcheyding namentlyk en uytgang gy van 't afgetapte bloedt zo wel te wagten zult hebben, als van 't zelfde, de ftondevloedt? Ja beter want nadien de [*phlogosis*] ontfteking een gedurige metgezel is van de agterblyvende moerkoek, en de aftapping van 't bloedt dezelve ftuyt, is 't nootzakelyk, dat deze in 't werk geftelt zynde, de hegting ontbonden, of het vaftgekleemde losgemaakt wordt, waar van de haayrties [*villi*] der vaaties, die de vereniging van de koek met de baarmoeder maken, binnen het weefzel van de Baarmoeder naauwer geprangt worden.

Hier heeft men waarlyk gelegentheydt, *zeer vermaarde Heer*, om te kennen de gehele oorzaak en tuygwerking van die konft, door welke de af-fcheyding van de moerkoek bevordert wordt, en om dewelke, dewyl het een zoort van rypwording of koking is, men die geduldig van de tydt (gelyk onze *Ruysch* zeer wyflelyk vermaant) moet

moet afwagten ; en dat om een dubbelde oorzaak, *ten eerste*, om dat de magt van de moerspier deze fchying bewerkende, vergeleken by de magt van de Baarmoeder, welke het kindt uytgedreven heeft, zo veel klynder is, hoe veel de [*distantiæ*] afstandt van de lengte der vezelen klynder gemaakt is geweest in de moerspier, als in den gehelen 't zamenhang van de uytgespanne Baarmoeder zelfs ; want nadien in 't werk van uytstrekken de vermogens van [*resilitio*] intrekking zich hebben tot de redenen der distantien, in die zaken, dewelke (de [*elater*] uytzetting in zyn geheel blyvende) met uytspannen zich uytgestrekt hebben, moet de magt van de moerspier veel klynder zyn, als van de spierdraden van de Baarmoeder zelfs. *ten tweede*, nademaal de hegting van de Baarmoeder met de koek, is een ineenvlegting of verwarring van de vaaties van de moerkoek binnen de [*pori cæci*] blinde pypies van de Baarmoeder, is 't nootzakelyk, dat 'er tydt by komt,

waar door die haayrties der vaaties
 gelyk als met te [*suppurare*] verzwe-
 ren, verbryfelt, of met te verdorren
 vernietigt worden: want ze zyn als
 wortelen, waar mede de moerkoek aan
 de Baarmoeder gehegt wordt, deze
 verdort zynde of van haar zap berooft,
 wort de koek genootzaakt af te vallen,
 en neder te ftorten. Dat dog de wor-
 telen van de koek nootzakelyk verdor-
 ren, en dat de koek te gelyk flapwor-
 dende afvalt, zult gy op deze wys be-
 grypen. De navelftreng afgebroken,
 en aldus den gehelen af en aan-
 komft der zappen binnen de koek afge-
 ftede en geftaakt zynde, moet 'er hier
 door nootzakelyk een vergaderingen
 ftilftandt derzelve binnen den boe-
 zem van de koek opvolgen, en de koek
 door het gewigt en zwaarte der zap-
 pen nedergedrukt zynde helt van
 zelfs tot het afvallen over; de bron der
 zappen van de kraamvrouw af en aan-
 komende aldaar verftopt zynde, (voor
 zo veel de fpierdraden van de moer-
 fpier met 't zich't zamen te trekken, te-
 gen

gen despierdraden van de Baarmoeder aan drukken , en deszelfs weefzel fluyten) worden de wortelen van de koek binnen de pypies der Baarmoeder onderschept , en drogen uyt. Voorts hoe de koek zich van den bodem van de Baarmoeder ontdoet, is uyt dit alles genoeg te begrypen , en op welke wyze deze fchyding tot verzwering ftrekt, wort hier uyt aldus verftaan. Als de navelftreng gebroken is, wordt de omloop van 't bloedt binnen de moerkoek onderschept ; derhalven ftaan de zappen ftil , en het weke vleefch van de koek wordt flap , en bederft enigermaten : Derhalven om dat het nodig is tot de afstoting van de koek , dat dit gefchiede , blykt het , dat het meer een werk van tydt en [*digestio*] wyking , vertering of meuking is , als van geneesmiddelen of van de handt.

Gy ziet nu , *zeer vermaarde Heer*, van hoe grote nuttigheydt de vinding van deze fpier is , daar en boven hoe veel reden en wysheydt de raadt van den zeer Beroemden *Ruyfch* heeft ,
met

met het ryp maken van de koek, na de baring vastzittende, aan de natuur en 't oordeel van den geneesheer te bevelen. Gy hadt derhalven *Ruysch*; *zeer vermaarde Heer*, door 't gerucht gekent, als den waardigsten Prins der ontlederen, maar hier door zal de latere nakomelingschap met u leren en verhalen, dat den zelfde tegelyk geweest is een zeer wys geneesheer. Vaart wel, *zeer vermaarde Heer*, en bemint my.

HECQUET,

Med: Doct. tot Parys.

Parys den 26 van
Wynmaant 1726.

GOETKEURING

Van den KONINGLYKEN OPZICHTER

Dezen brief heb ik gelezen en goetdgekeurt.
Parys den 13 van Slachtmaant in 't Jaar 1726.

BURETTE.

